

حساب دیفرانسیل و انتگرال

ویراست هفتم

جیمز استوارت

جلد ۱ (قسمت اول)

دکتر علی اکبر عالمزاده

نیاز دانش

سرشناسه	: استوارت، جیمز، ۱۹۴۱-م	Stewart, James
عنوان و نام پدیدآور	: حساب دیفرانسیل و انتگرال / جیمز استوارت: [مترجم] علی اکبر عالمزاده.	
مشخصات نشر	: تهران: نیاز دانش، ۱۳۹۴.	
مشخصات ظاهری	: ج.	
شابک	: دوره: 978-600-7724-25-5؛ جلد ۱ (قسمت اول) 978-600-7724-24-8	
وضعیت فهرست‌نویسی	: قیپا.	
یادداشت	: عنوان اصلی: Calculus, 7 th ed, 2012	
موضوع	: حساب دیفرانسیل	
موضوع	: حساب انتگرال	
شناسه افزوده	: عالمزاده، علی اکبر، ۱۳۲۲، مترجم.	
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ح ۵الف/۳/۲ Q۸۳۰	
رده‌بندی دیویی	: ۵۱۵/۱۵	
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۹۲۴۰۸۸	

نام کتاب	: حساب دیفرانسیل و انتگرال ویراست هفتم / جلد ۱ (قسمت اول)
نویسنده	: جیمز استوارت
مترجم	: دکتر علی اکبر عالمزاده
مدیر اجرایی - ناظر بر چاپ	: حمیدرضا محمد شیرازی - محمد شمس
ناشر	: نیاز دانش
صفحه آرا	: واحد تولید انتشارات نیاز دانش
نوبت چاپ	: اول - ۱۳۹۴
شمارگان	: ۷۰۰ نسخه
قیمت	: ۲۷۰۰۰۰ ریال

شابک (جلد ۱ / قسمت اول): ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۲۴-۲۴-۸	ISBN:978-600-7724-24-8
شابک (دوره): ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۲۴-۲۵-۵	ISBN:978-600-7724-25-5

هرگونه چاپ و تکثیر (اعم از زیراکس، بازنویسی، ضبط کامپیوتری و تهیه‌ی CD) از محتویات این اثر بدون اجازه‌ی کتبی ناشر ممنوع است، متخلفان به موجب بند ۵ از ماده‌ی ۲ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

تماس با انتشارات: ۰۹۱۲۷۰۷۳۹۳۵-۰۶۶۴۷۸۱۰۸-۰۶۶۴۷۸۱۰۶-۰۲۱

www.Niaze-Danesh.com

مشاوره جهت نشر: ۰۲۱۰۶۷۰۹-۰۹۱۲

مقدمه مترجم

اثر پیش رو ویراست هفتم از کتاب معروف حساب دیفرانسیل و انتگرال تألیف جیمز استوارت است که به فارسی ترجمه و در دسترس علاقه‌مندان قرار گرفته است. کتاب حساب دیفرانسیل و انتگرال اثر جیمز استوارت در ۱۷ فصل تدوین شده است که تمامی مباحث ریاضی عمومی ۱ و ۲ را با نگارشی متفاوت و با بهره‌گیری از مثالهای کاربردی و قابل لمس برای دانشجویان بازگو می‌کند به همین جهت اثر فوق را در بین کتابهای حساب دیفرانسیل و انتگرال متمایز و مخاطب پسند نموده است. همچنین دانش‌آموزان مقطع پیش دانشگاهی و آمادگی برای المپیاد ریاضی کتاب حاضر را کتابی سودمند خواهند یافت.

ترجمه اثر یاد شده به فارسی در سه جلد تحت عناوین حساب دیفرانسیل و انتگرال جلد یک قسمت اول و دوم و جلد دو در دسترس قرار میگیرد که جلد اول قسمت اول و دوم مباحث مربوط به ریاضی عمومی ۱ و مباحث انتهایی جلد اول قسمت دوم به همراه جلد دوم مباحث مربوط به ریاضی عمومی ۲ را مطابق سر فصل ارائه شده از سوی وزارت علوم پوشش میدهد.

جلد یک قسمت اول کتاب پس از پیشگفتار مترجم با پیشگفتاری از نویسنده و سخنی با دانشجویان آغاز میگردد. سپس جهت یادآوری برخی مطالب ریاضی مبحثی تحت عنوان آزمون سنجش آمادگی و بعد از آن مروری اجمالی بر حساب و دیفرانسیل آمده است که یادآوری آنچه دانشجویان تا کنون آموخته‌اند را میکند.

فصل اول توابع و حدود را به صورت کامل توضیح داده و در فصل دوم به مشتقات می‌پردازد، در فصل سوم نویسنده کاربردهای مشتق‌گیری را تحت زیر فصلهای مقادیر ماکزیمم و مینیمم، قضیه مقدار میانگین، چطور مشتقها به شکل یک نمودار اثر می‌گذارند، حدود در بی‌نهایت، خلاصه‌ای از رسم منحنی، رسم به وسیله حساب دیفرانسیل و انتگرال و ماشین حساب، مسائل بهینه سازی، روش نیوتن و در نهایت پادمشتقها بازگو می‌کند. در فصل چهارم انتگرالها به تفصیل توضیح داده شده‌اند و در فصل پنجم کاربردهای انتگرال گیری را تحت زیر فصلهای مساحت بین منحنیها، حجمها، حجم به وسیله غشاهای استوانه‌ای، کار و در آخر مقدار متوسط یک تابع شرح داده شده است. در پایان هر فصل مروری به فصل یادشده به همراه تمرینات متعددی جهت به چالش کشیدن دانشجویان طراحی شده است و در پایان کتاب پاسخ تمرینات فرد به عنوان پیوست قرار گرفته است.

این کتاب میتواند برای تمامی دانشجویان و مدرسان دانشگاهی و همچنین تمام افرادی که در خارج از محیط دانشگاه که در صنعت و کاربردهای عملی فعالیت دارند و با ریاضیات سر و کار دارند مورد استفاده قرار گیرد.

علی اکبر عالم زاده

پیشگفتار

کشفی بزرگ است که باعث حل مسئله‌ای مهم می‌شود، اما در حل هر مسئله‌ای خمیر مایه‌ای از اکتشاف قرار دارد. امکان دارد مسئله شما ساده باشد؛ اما اگر کنجکاوی شما را تحریک و تخیل شما را فعال کند، و همینطور اگر خودتان مسئله را حل کنید، ممکن است سختی را تحمل کنید و شیرینی موفقیت را درک نمایید.

جورج پولیا

مارک ون دورن گفته هنر تدریس، هنر همیاری در کشف کردن است. سعی من بر این بوده که کتابی به نگارش درآورم که به دانشجویان در کشف حساب دیفرانسیل و انتگرال و همچنین درک قدرت آن در مسئله‌های عملی و همینطور پی بردن به زیبایی شگفت انگیزش کمک کند. در این ویراست همچون ویراست‌های پیشین، تلاش بر این بوده که به دانشجویان دلایل مفید بودن حساب دیفرانسیل و انتگرال را گوشزد و تواناییهای تکنیکی آنها را ارتقاء بخشم، همچنین سعی نموده‌ام بعضی از زیبایی‌های ذاتی را در این حوزه نمایان سازم. بدون هیچ تردیدی نیوتن زمان نائل آمدن به کشفیات بزرگش شیرینی موفقیت را درک کرده است، من می‌خواهم دانشجویان نیز با نیوتن سهیم باشند.

تأکید بر درک مفاهیم است. تفکر من بر این استوار است همه با این موضوع موافق هستند و اینکه این امر باید غایت اصلی در آموزش حساب دیفرانسیل و انتگرال باشد. به یقین، تمایل کنونی در اصلاح آموزش حساب دیفرانسیل و انتگرال از کنفرانس تولن در سال ۱۹۸۶ شروع شد، که در آنجا اولین توصیه را:

تمرکز بر درک مفهومی

پایه گذاشتند. تلاش کرده‌ام در قالب اصلی سه چیز این مهم را برآورده سازم: (مباحث باید هندسی، عددی و جبری طرح شود).

تجسم، کسب تجربه از بررسی‌های عددی و نموداری و چگونگی تدریس به روشهای دیگر به طور پایه‌ای استدلال مفهومی را با تغییر مواجه می‌کند. اخیراً اصل سه چیز را به واسطه اهمیت دادن به جنبه‌های کلامی یا توصیفی، گسترش داده و به اصل چهار چیز مبدل کرده‌اند.

در نگارش ویراست هفتم این کتاب فرض بر این است که به درک مفهومی می‌توان رسید و در عین حال برترین سنتهای حساب دیفرانسیل و انتگرال سنتی را پاس داشت. این کتاب عناصر اصلی اصلاحات را در بر دارد ولیکن در قالب برنامه درسی سنتی به نگارش درآمده است.

سخنی با دانشجویان

همچنین در مواردی به نماد بر می‌خورید، که هشدار می‌دهد شما که مرتکب خطا نشوید. در جاهایی در حاشیه متن که دانشجویان مرتکب همان اشتباه شده‌اند از این نماد استفاده کرده‌ام.

ابزارهایی برای غنی‌سازی حساب دیفرانسیل و انتگرال که یک همنشین برای این متن است معنی نماد **TEC** را بیان می‌کند. و میتواند افزایش بازدید WebAssign و CourseMate را فراهم آورد. (بخش‌های تصاویری و متنی انتهای انتخابی در آدرس www.stewartcalculus.com در دسترس قرار دارد.) این شما را مستقیماً به مدلی که می‌توانید نمود حساب دیفرانسیل و انتگرال را با کامپیوتر و به طور خاص و مفید مشاهده کنید هدایت می‌نماید.

راهنمای تمرینات خانه برای مشخص کردن این تمرینات از شماره با رنگ قرمز استفاده شده است. این راهنماها می‌توانند در آدرس www.stewartcalculus.com همانند WebAssign و CourseMate یافت شوند. راهنمای تمرینات از شما سوالاتی می‌پرسد که به شما این امکان را می‌دهد که به سمت راه حل پیش بروید، بدون اینکه جواب نهایی را در اختیارتان بگذارد. شما باید راهنمایی‌ها را به دقت با مداد بر روی کاغذ برای تمرین جزئیات جمع‌آوری کنید. اگر راهنمایی خاص برای حل مسئله برای شما سودمند نبود می‌توانید برای دیدن راهنمایی بعدی دوباره کلیک کنید.

پیشنهاد میکنم برای مراجعات بعدی، کتاب را پس از اتمام درس نزد خود داشته باشید. به احتمال زیاد برخی موارد خاص حساب دیفرانسیل و انتگرال را از یاد خواهید برد چرا که در یادآوری مباحث در درسهای مرتبط با حساب دیفرانسیل و انتگرال مفید خواهد بود. همچنین این کتاب به دلیل مطالب فراوان مرجعی سودمند برای مهندسان و دانشمندان خواهد بود.

حساب دیفرانسیل و انتگرال مبحث جذابی است تا آنجا که جزو دستاوردهای بزرگ انسان متفکر به شمار می‌رود. امیدوارم علاوه بر تمر بخش بودن این موضوع زیبایی ذاتی آن را دریابید.

جیمز استوارت

خواندن کتاب درسی حساب دیفرانسیل و انتگرال از خواندن روزنامه یا رمان، یا حتی کتاب فیزیک جدا است. دلسرد نشوید هنگامی که مجبورید قسمتی را بیش از یکبار بخوانید تا مطالب آن را یاد بگیرید. باید قلم و کاغذ و ماشین حساب همواره کنار دستتان باشد تا بتوانید نمودار را رسم کنید و یا محاسبات را انجام دهید.

بعضی از دانشجویان تلاش می‌کنند نخست تکلیف‌های محوله را انجام دهند و فقط هنگامی که در حل یک مسئله دچار مشکل می‌شوند به سراغ متن درس می‌روند. توصیه می‌کنم قبل از اینکه به حل تمرینها بپردازید خیلی بهتر است که درس را خوانده و هر بخش از متن درس را درک کنید. به خصوص، باید به تعریف‌ها نگاهی داشته باشید تا عبارات را دقیق‌تر درک کنید. همچنین توصیه می‌کنم قبل از خواندن هر مثال حلش را بیوشانید و تلاش کنید مسئله را خودتان حل کنید. در این صورت چیز بیشتری بدست می‌آورید.

منطقی نگرستن به موضوع بخشی از اهداف این درس است. سعی کنید در حل تمرینها گام به گام و با استفاده از جمله‌هایی توصیفی که با هم ارتباط دارند پیش بروید، نه اینکه معادله‌ها و دستورهای نامرتبط را پشت سر هم ردیف کنید.

در انتهای کتاب جواب تمرینهای فرد آمده است. در بعضی از تمرینها از شما خواسته‌ام موضوعی را به طور کلامی شرح دهید، در این موارد تنها یک پاسخ صحیح وجود ندارد، لذا رد صورتی که با سختن با جواب من متفاوت بود بی‌درنگ به اشتباه بودن آن فکر نکنید. به‌طور نمونه اگر پاسخی در انتهای کتاب $1 - \sqrt{2}$ بود و شما $\frac{1}{1 + \sqrt{2}}$ را بدست آوردید، آن وقت پاسخ شما صحیح است با گویا کردن مخرج می‌بینید که پاسخ‌ها یکسان هستند.

نماد تمرینی را مشخص می‌کند که برای حل آن باید به طور دقیق از ماشین حساب رسام یا کامپیوتر که نرم‌افزار رسامی روی آن قرار دارد بهره‌برد. (در ضمیمه چ در مورد نحوه بهره‌برداری از این ابزار رسامی و برخی چالش‌هایی که با آنها مواجه خواهید شد بحث خواهیم کرد.) اما این باعث نمی‌شود که در حل دیگر تمرینها، جهت بررسی درستی جوابهایتان از ابزار رسامی استفاده نکنید.

نماد **CAS** به مسائلی اختصاص می‌یابد که در آنها به امکانات سیستمهای جبری کامپیوتری (مانند درایو، میپل، ممتیکا یا TI-89/92) محتاج هستیم.